

Tørr eteplass for sau - ute som inne

Trykket i Sau og Geit 4/2009

Utarbeidet av Knut Evensen, Knut Erik Ree, Lars Erik Skogen Sæterbø og Finn Avdem i Team sau, Nortura, på oppdrag av prosjekt Friske føtter.

Tørt underlag for sauene er viktig av hensyn til generell trivsel og velferd, for å redusere smittepresset i flokken og særlig for å forebygge utbrudd av smittsomme klauvsjukdommer. I flokker med alvorlig fotråte kan et fuktig miljø forverre symptomer og gi økt smittespredning internt i flokken. Fuktig underlag vil også øke risikoen for at også milde varianter av fotråte kan gi halthetsproblemer. Området hvor det lettest blir klinete og fuktig, er rundt fôrhekken både ved uteføring og i tallefjøs. Eteplassen bør derfor ha drenerende underlag. Her presenteres noen forslag til løsninger både ved uteføring og i tallefjøs.

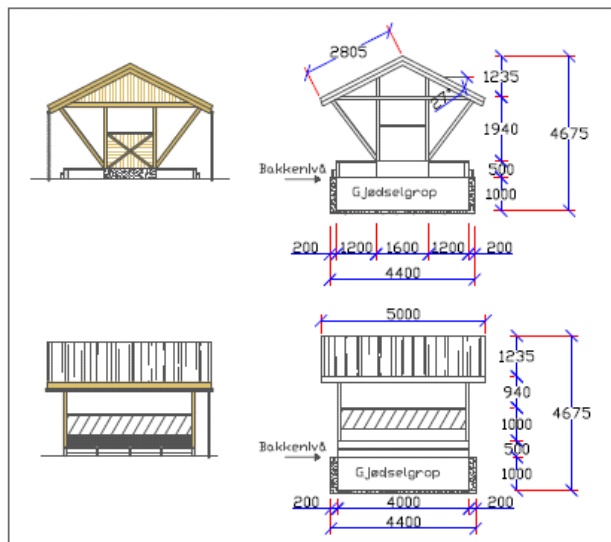
Overbygd uteføringsplass

Dette er ment som en løsning der uteføring preger driften. Føring ute i rundballehekk e.l. er ikke tilfredsstillende når det ikke er lagt til rette for det. I denne modellen er det overbygd tak med rister inn mot fôrkasse for å sikre tørr og god eteplass, dvs. gode forhold for føttene. Modellen kan også benyttes inne i tallefjøs, men da vil tak og grop selvsagt være unødvendig.

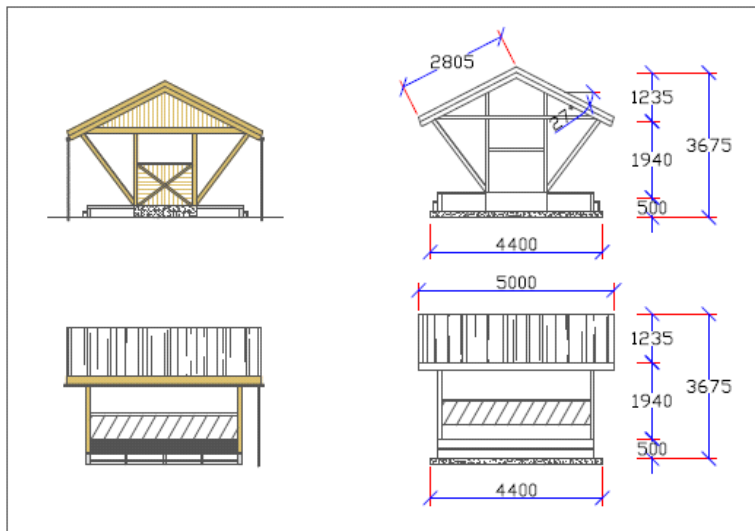
Eteplassen er også oppbygd slik at gjødsel enten kan fjernes med traktor og egnet redskap eller som ren bløtgjødsel når det velges løsning med gjødselgrop. Rister kan reises opp mot bingefronten, løftes vekk eller heises opp når gjødsel under ristene skal fjernes.

Førplassen bør enten ha underlag av opp-pukket gruslag (unngå spisse kanter), betong eller asfaltsåle. Denne må dekke førplassen samt noe av området rundt. Førplassen må renskes med jamne mellomrom slik at man unngår avrenning/forurensing. For legge inn grovfôr, er det lagt inn dør på enden av kassen på begge sider. Rundballer kan med fordel kløyves ved innleggelse. Hekken har totalt 8 m eteåpning, dvs. eteplass for ca 20 sauer samtidig, og kan betjene 40 sauer (2 sauer pr. eteplass).

Pris komplett med gjødselgrop (Figur 1) anslås til ca 50 000 kroner, mens pris med betongsåle (Figur 2) anslås til ca 40 000 kroner.

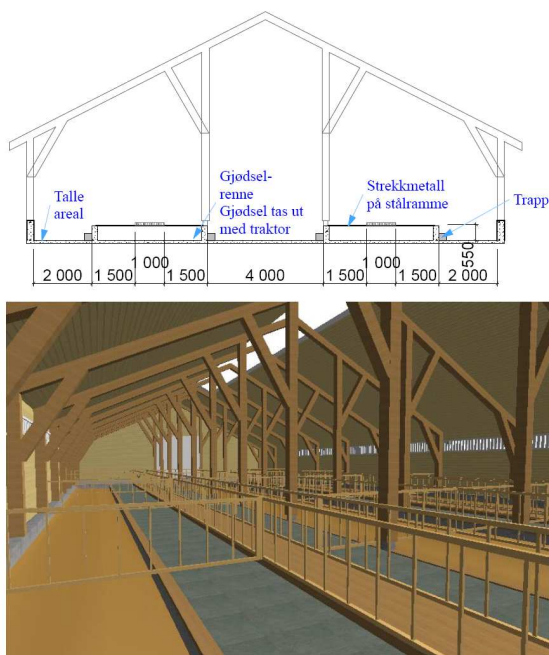
Figur 1: Forslag til overbygd uteføringsplass med gjødselgrop. Innlegging av fôr på enden av kassen, med tak som dekker både fôr og dyr. Som underlag for sauene er det tenkt strekkmetall eller andre former for drenerende gulv for tørr og hygienisk eteplass, samtidig som man kan få positiv klauvslitasje. Med opphøyd eteplass og 1,2m i lengde vil sauene stå roligere under eting og den unngår å trække "utfor", noe som igjen reduserer fôrpillet. Gjødselgrop under for oppsamling av gjødsel.

Figur 2: Overbygd utføringsplass med betongsåle. Tilsvarende som ved figur 1, men med gjødselplattning under for oppsamling av gjødsel.

Tørr eteplass i tallefjøs

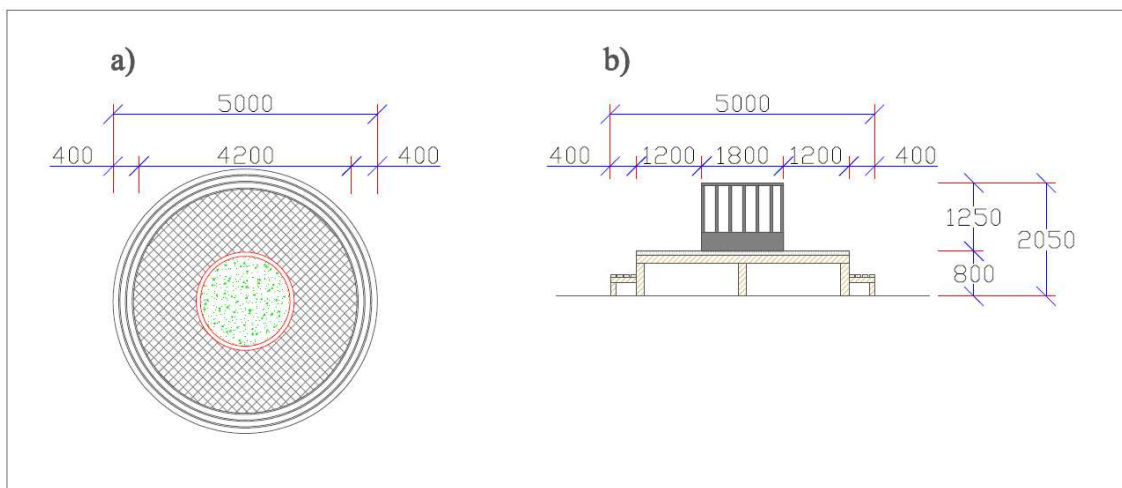
I et tallefjøs med førbrett som står fast, blir det ofte klinete der sauene står og eter fordi tallene blir så sammentrukket at det blir liten lufttilgang. Dermed blir det heller ikke noen aerob omsetning, varmgang og fordampning fra tallene. Her er forslag på hvordan en kan lage tørr eteplass i et tallefjøs med førbrett (Figur 3).

Figur 3: Tørr eteplass i tallefjøs

I et fjøs til 300 sauer vil kostnader til strekkmetall og oppstøpte betongvegger for eteplass og førbrett utgjøre ca kr 900 per sau eller en økning i pris på ca 12 % i forhold til et tallefjøs med kun førbrett eller rundballekorger (ca kr 7000 per sau).

Det er også mulig å lage tørr eteplass i et tallefjøs med rundballehekke til en pris av ca kr 11 500 (Figur 4)

Figur 4. Rundballehekk med drenerende golv, med a) plansnitt og b) snitt.

Diameteren på selve golvet er 3,9meter. Den kan bygges som vanlig strekkmetallgolv med 48mm x 148mm og c/c på 24cm. Det går med 6 stk strekkmetallplater (1200 x 2000). Strekkmetall gir en god klauvslitasje som ellers er ganske liten på talle. Platene legges hele på og kappes i hjørnene for å få en sirkelformet platting. Høyden på plattingen kan varieres etter hvordan man ønsker å bruke den. Hvis den står på samme sted hele tiden vil det være ønskelig med en høyde slik at talleveksten ikke kommer over strekkmetallet (minimum 50cm). Hvis plattingen skal flyttes og den hele tiden står oppå tallen, trenger man ikke å ta hensyn til talleveksten, og høyden kan endres til det halve slik at det ekstra trinnet fjernes og sauene går direkte opp på plattingen. Flytting av plattingen gjøres enklest med talje, det samme med fylling av fôr. Flytting og fylling med traktor blir litt verre siden diameteren blir over 2meter og bruk av frontlaster blir da vanskelig.

Trinnet opp til plattingen lages av trespalt. Det er mulig å plassere drikkepunkt på plattingen for å hindre vannsøl i tallen. Hver rundballehekk gir eteplasser for 25- 30 sau (2 sau pr eteplass).